

Actieplan kostenbeheersing jeugdhulp

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding voor het actieplan	3
1.2 Terugblik 2015 - 2016	4
1.3 Stand van zaken en opgave voor 2017	4
2. Jeugdhulp in Zoetermeer in beeld.....	6
3. Terugbrengen van het aantal jeugdigen in jeugdhulp	8
Inleiding	8
3.1 Businesscase: verbeteren verbinding jeugdhulp huisartsen.....	8
3.2 Businesscase: Inrichten van doorzorg na gespecialiseerde jeugdhulp	10
4. Terugbrengen van de gemiddelde kostprijs per jeugdige.....	12
Inleiding	12
4.1 Businesscase: Sturen op kwaliteit door middel van doelrealisatie	12
4.2 Businesscase: Sturen door middel van contractmanagement.....	13
4.3 Businesscase: Sturen op standaardiseren en verbeteren van de informatiepositie.....	13
4.4 Besparing	14
5. Maatregel: Afschaffen 50 uur vrij toegankelijke jeugdhulp	15
Inleiding	15
Besparing	15
6. Innoveren, leren en ontwikkelen	16
6.1 Businesscase: Ontwikkelen alternatief aanbod voor 15- tot 17-jarigen	16
6.2 Focus op de 20 jeugdigen met de meest complexe problematiek	16
7. Risicoparagraaf	17
8. Afsluitend	18
Bijlage I. Overzicht doorrekeningen per jaar.....	19

1. Inleiding

1.1 Aanleiding voor het actieplan

Een van de belangrijkste doelstellingen uit de Jeugdwet is dat jeugdigen en hun ouders tijdig de ondersteuning krijgen die zij nodig hebben. In Zoetermeer blijkt het jeugdhulpgebruik hoog te zijn; Ongeveer 16 procent van de jeugdigen ontvangt enige vorm van jeugdhulp. Jeugdhulpaanbieders in Zoetermeer geven aan dat de instroom van 'nieuwe' jeugdigen op constante basis hoog is.

In 2016 zijn verschillende onderzoeken verricht om mogelijke verklaringen te kunnen vinden voor het relatief hoge percentage jeugdhulpverbruik. Uit een van de onderzoeken blijkt dat een deel van de daarmee samenhangende kosten door andere factoren worden veroorzaakt, zoals de bevolkingskenmerken van Zoetermeer. Gelet op deze bevolkingskenmerken, dan valt een aantal zaken op:

1. Een substantieel deel van de jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdzorg is afkomstig uit eenoudergezinnen. Landelijk is een percentage van 6 procent gemiddeld, voor Zoetermeer is dat 10,1 procent.
2. Zoetermeer kent een verhoogd risico dat kinderen opgroeien in armoede. Landelijk geldt een percentage van 9,5 procent, voor Zoetermeer is dat 15,4 procent.

Oplossingen voor het relatief hoge jeugdhulpgebruik dienen dan ook in een breder perspectief te worden bekeken en bevinden zich onder meer (ook) op het gebied van welzijnswerk, algemeen maatschappelijk werk, armoedebeleid en onderwijs. Een deel van de sleutel in het beheersen van de kosten voor de jeugdhulp ligt daarmee in het preventieve veld. Daarnaast moeten binnen de jeugdhulp nog meer maatregelen genomen worden om de kosten te beheersen. De gemeente bevindt zich in het derde jaar na de transitie en intussen is voldoende kennis opgedaan om gerichte sturingsvoorstellen (verder: businesscases) te doen en maatregelen te nemen. Dit actieplan richt zich in eerste instantie op maatregelen binnen het jeugddomein. Voorstellen voor aanpassing en bijsturing op andere beleidsterreinen volgen. Het uitgangspunt van de gemeente Zoetermeer is dat elke jeugdige die jeugdhulp nodig heeft deze moet kunnen krijgen: dit actieplan doet daaraan niets af.

1.2 Terugblik 2015 - 2016

Jeugdhulp is een complex beleidsterrein. De oorzaken hiervoor zijn meerledig. De problematiek van de jeugdige kan meestal niet los worden gezien van de gezinssituatie en de sociale situatie waarin hij opgroeit. Soms is het gedrag van de jeugdige slechts de uitingsvorm van andere zorgen, zoals geld of scheiding van ouders. Dit vereist dat de scope van de ondersteuning aan een jeugdige verder rijkt dan alleen de jeugdhulp. Steeds meer gezinsgericht kijken en gezinsgericht ondersteunen vraagt om nieuwe samenwerkingsvormen tussen organisaties en de gemeente, waar zij dit eerder nog niet op deze wijze gewend waren. Het vormgeven van deze samenwerking vraagt om nieuwe overlegstructuren, manieren waarop informatie wordt uitgewisseld en het allerbelangrijkste: het ondersteunen van de professional om die brede blik die de gemeente van hen verwacht ook waar te kunnen maken.

De gemeente Zoetermeer kent reeds enkele jaren een relatief hoog zorgverbruik en daarmee samenhangende stijgende kosten. Om dit tijt te keren en meer inzicht te krijgen, zijn in 2016 verschillende stappen ondernomen. Zo zijn enkele onderzoeken uitgevoerd om te kunnen achterhalen wat de oorzaak is van het hoge percentage jeugdigen in zorg. Uit deze onderzoeken blijkt, zowel op statistisch, financieel als ook kwalitatief gebied, geen eenduidige oorzaak aan te wijzen die dit hoge percentage verklaart. Daarnaast zijn via het innovatiebudget pilots uitgevoerd en door de gemeente Zoetermeer ondersteund die resulteren in kwaliteitsverbetering van de zorg en / of die op termijn een besparing realiseren. De resultaten van deze pilots worden op dit moment geëvalueerd. Tot slot zijn de afgelopen jaren gebruikt om meer kennis te vergaren en het opdrachtgeverschap vorm te geven.

1.3 Stand van zaken en opgave voor 2017

In 2017 ontstaat een financieel tekort van € 7 miljoen op het budget voor jeugdhulp. Om de kosten te beheersen moeten de komende jaren ingrijpende veranderingen worden doorgevoerd. Voor 2017 wordt een nullijn beoogd, dus stabilisatie van het aantal jeugdigen in jeugdhulp en/of de kosten van de zorg ten opzichte van 2016.

In de afgelopen jaren is een klimaat van partnerschap gecreëerd en de jeugdhulpaanbieders voelen een medeverantwoordelijkheid voor de opgave waarvoor de gemeente Zoetermeer zich gesteld ziet. Gesprekken met jeugdhulpaanbieders wijzen uit dat er geen jeugdigen zijn die onnodig zorg krijgen. Daarbij lukt het om nieuwe groepen jeugdigen, zoals niet-westerse allochtonen, te bereiken die voorheen minder gebruik maakten van jeugdhulp. De jeugdhulpaanbieders geven echter ook aan dat de toegang in Zoetermeer erg laagdrempelig is. Ook met de onderwijspartners worden gesprekken gevoerd en plannen ontwikkeld om de ondersteuning in en rond de scholen te versterken. Daar deze vooralsnog niet resulteren in besparingen, worden deze niet als onderdeel van het actieplan opgenomen.

De hypothese is dat jeugdigen ook effectief geholpen kunnen worden met lichtere vormen van jeugdhulp. Daarnaast kunnen de kosten beter beheerst worden als de toegang tot de specialistische jeugdhulp (a.i. jeugdhulp die alleen met een verwijzing of beschikking te mogelijk is) strenger wordt.

De voorgestelde businesscases en de voorgestelde maatregel worden lokaal en regionaal gezien als kansrijke effectieve sturingsinstrumenten. Ook heeft de gemeente bij het opstellen van

businesscases gekeken naar ervaringen van andere gemeenten. De businesscases hebben draagvlak bij de grootste jeugdhulpaanbieders en de uitwerking geschiedt in nauwe samenwerking met de partners. De beschreven businesscases leiden tot een beoogde kostenbesparing en verdere sturing, zodat kwalitatief goede jeugdhulp ook in de toekomst betaalbaar is.

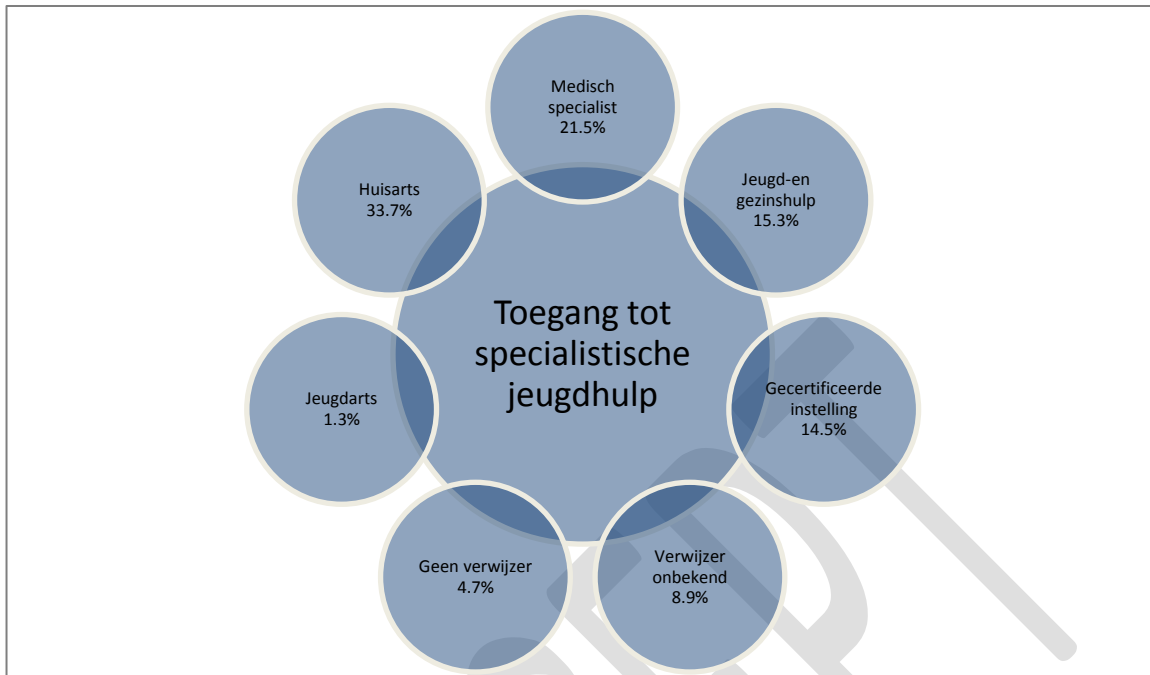
De businesscases zoals beschreven in dit actieplan beogen de volgende resultaten te bereiken:

- a. Het terugbrengen van het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van gespecialiseerde jeugdhulp;
- b. Het terugbrengen van de gemiddelde kostprijs per jeugdige per jaar;
- c. Innoveren, leren en ontwikkelen.

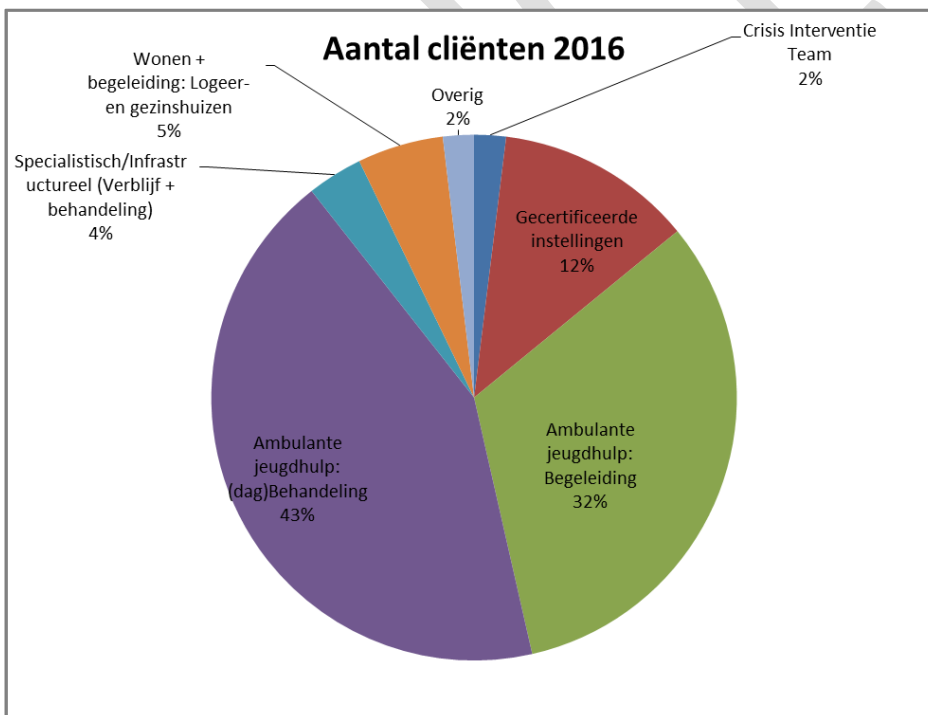
De besparingen van alle businesscases zijn opgenomen in het totaaloverzicht in bijlage I.

CONCEPT

2. Jeugdhulp in Zoetermeer in beeld

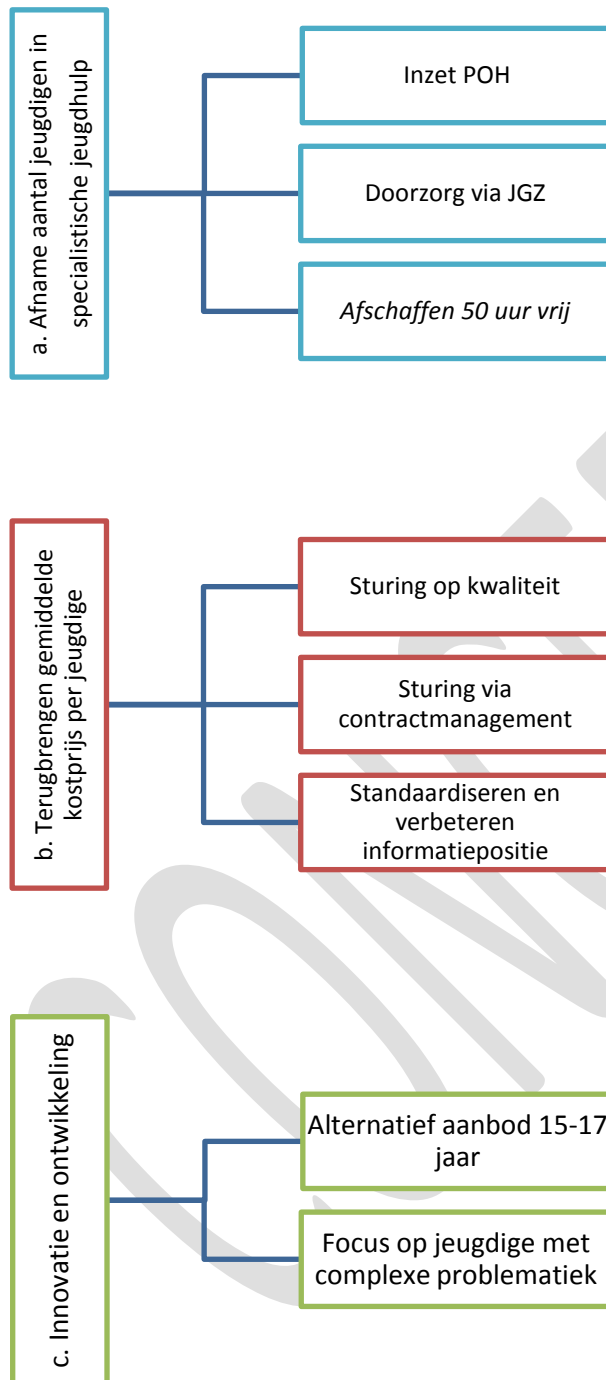
Figuur 1. Verwijzers naar specialistische jeugdhulp en relatief aandeel in verwijzingen (peiljaar 2016)

Figuur 2. Verdeling van het aantal unieke cliënten over de verschillende typen jeugdhulp in 2016

Beoogd effect

Businesscases

Figuur 3. Businesscases in relatie tot het beoogd effect

3. Terugbrengen van het aantal jeugdigen in jeugdhulp

Inleiding

Een van de belangrijkste transformatiedoelstellingen van de Jeugdwet is het normaliseren en demedicaliseren. Niet alles is een probleem en niet voor ieder probleem is gespecialiseerde jeugdhulp nodig. De toegang tot de jeugdhulp in Zoetermeer is diffuus. Er zijn, naast de gemeente, meerdere (wettelijke) verwijzers, waaronder de huisarts en de zorgaanbieder zelf. Dit maakt sturing lastig. De gemeente is dan ook voornemens de toegang te vereenvoudigen, waarbij met name de huisartsen en de jeugdgezondheidszorg (JGZ) een belangrijke rol krijgen. Daarnaast moet de toeleiding/toegang naar jeugdhulp via de school, in het bijzonder het schoolmaatschappelijk werk, worden versterkt. Dit zijn de organisaties waar ouders komen, kinderen worden gezien en een gedegen screening kan plaatsvinden op de ondersteuningsbehoefte van de jeugdige en zijn gezinssituatie. In het licht van het terugbrengen van het aantal jeugdigen in jeugdhulp wordt eerst het voorstel voor het versterken van de toegang bij de huisarts toegelicht.

Goed om te weten

Op dit moment vindt een pilot plaats bij de meermanschappen op de scholen. In de meermanschappen op de scholen werken de intern begeleider van de school, de schoolmaatschappelijk werker, de medewerker van Jeugd- en Gezinshulp en een medewerker van Jeugdformaat samen. Het doel is om vroegtijdig te signaleren wat nodig is bij kinderen, gezinnen en professionals en waar mogelijk grotere opvoed- en opgroei problemen voorkomen door snel passende ondersteuning te bieden als dat nodig is.

De pilot richt zich op de vraag of de expertise van de meermanschappen ook in één functionaris kan worden verenigd. De pilot is net gestart en de resultaten hiervan worden eind 2017 verwacht.

3.1 Businesscase: verbeteren verbinding jeugdhulp huisartsen

In Zoetermeer komt 60 procent van de verwijzingen naar ambulante jeugdhulp via de huisartsen. Dit zijn voornamelijk verwijzingen naar de specialistische jeugd-GGZ. Het signaal is dat zorgaanbieders dan wel ouders voor de toegang tot jeugdhulp kiezen voor de huisarts. Hiermee verwachten zij sneller een verwijzing te krijgen voor gespecialiseerde jeugdhulp.

Huisartsen geven aan behoefte te hebben aan meer zicht op het zorgaanbod en de kwaliteit hiervan. Het 'naar de praktijk brengen van expertise op het gebied van jeugdhulp' wordt dan ook gezien als een positieve ontwikkeling. De insteek van deze businesscase is dan ook dat de huisartsen, als wettelijk verwijzer, meer ondersteuning krijgen bij het bepalen van passend aanbod voor jeugdhulp door middel van een praktijkondersteuner huisarts (POH).

Doel

Deze businesscase beoogt:

- Onnodige verwijzingen te voorkomen door een betere triage:
  - Lichte behandeling door POH-jeugd
  - Verwijzing naar meer passende ambulante jeugdhulp
- Consultatiefunctie te beleggen bij de POH-jeugd
- De integrale gezinsgerichte benadering te borgen bij de huisarts (gezinscheck)

Door toevoeging van een POH-jeugd bij de huisarts kan vroegtijdig worden geïntervenieerd bij jeugdigen, worden genormaliseerd of worden doorverwezen naar het preventieve veld. De deskundige adviseert, voert gesprekken, biedt korte behandelingen / begeleiding en verwijst zo nodig direct naar basis-generalistische GGZ, de specialistische GGZ of andere specialistische jeugdhulp. De POH-jeugd kent daarmee een vergelijkbare rol als de medewerkers van het team Jeugd- en Gezinshulp (JGH) Zoetermeer. Door deze investering in jeugd-expertise als algemene voorziening, is de verwachting dat het aantal verwijzingen naar basis-generalistische en specialistische GGZ zal afnemen. Een belangrijke vraag bij de uitbreiding betreft de expertise en verantwoordelijkheden van de POH jeugd. Dit zal nog worden uitgewerkt.

Verwacht neveneffect van deze businesscase is dat er een groter beroep zal worden gedaan op de preventieve voorzieningen in de stad. Om zo goed mogelijk aan te sluiten bij deze verschuiving naar het preventieve veld wordt de gerichte preventie in overleg met organisaties verder uitgebouwd in Zoetermeer. Het zal onder andere gaan om het uitbreiden van licht ambulante (opvoed-)aanbod en divers trainingsaanbod. Daarnaast wordt de '50 uur vrij toegankelijke ambulante opvoedhulp/begeleiding' afgeschaft (zie later in dit actieplan). De besparing die hiermee wordt gerealiseerd zal worden ingezet voor het verstevigen van het voorliggend veld.

Besparing en investering

- De verwachting is dat deze businesscase leidt tot een besparing van 25 procent op de kosten voor ambulante jeugdhulp welke wordt ingezet na verwijzing door de huisartsen en JGH. Op basis van eerdere pilots en ervaring van andere gemeenten, wordt van het volgende uitgegaan:
  - 50 procent blijft verwijzing basis- en specialistische GGZ;
  - 25 procent van huidige verwijzingen naar basis- en specialistische GGZ verschuift naar ambulante Jeugdhulptrajecten;
  - 25 procent van de jeugdigen wordt niet meer verwezen.

Het voornemen is om vanuit het innovatiebudget 2017 de ontwikkeling van de POH-functie te financieren. Daardoor kan al dit jaar gestart worden met de ontwikkeling van de functie zodat de implementatie voor heel Zoetermeer met ingang van 1 januari 2018 gereed is.

In onderstaande tabel wordt de prognose van de kosten voor ambulante jeugdhulp afgezet tegen de investering die het inzetten van een POH met zich meebrengt. Het is de verwachting dat in 2018 75 procent van de beoogde besparing behaald kan worden en in de daaropvolgende jaren volledige besparing gerealiseerd kan worden.

(Bedragen x 1.000)	2017	2018	2019	2020
Prognose kosten ambulante jeugdhulp	€ 17.464	€ 17.464	€ 17.464	€ 17.464
Investering	€ 173	€ 978	€ 978	€ 978
Bruto besparing		€ 2.339	€ 3.119	€ 3.119
Netto besparing	€ -173	€ 1.361	€ 2.141	€ 2.141

Tabel 1. Verbeteren verbinding jeugdhulp huisartsen: investering en besparing

Goed om te weten

Het ondersteunen van de huisarts door middel van een POH kan drempelverlagend werken, waarbij meer jeugdigen en ouders zich met een jeugdhulpvraag bij de huisarts kunnen melden. In preventieve zin past dit echter in het beleid van de gemeente Zoetermeer: vroeg signalering, een brede screening en vroegtijdige interventie leidt immers tot voorkoming van de inzet van zwaardere zorg op latere leeftijd.

3.2 Businesscase: Inrichten van doorzorg na gespecialiseerde jeugdhulp

De Jeugdgezondheidszorg (JGZ) kent bijna alle gezinnen in Zoetermeer en biedt laagdrempelig ondersteuning, om een kind een zo stabiel mogelijk thuis te bieden. De Jeugdgezondheidszorg heeft als wettelijke taak om de jeugdigen te volgen bij het opgroeien. De jeugdverpleegkundige krijgt de taak om, meer dan ze nu al doet, de situatie van het kind en de thuissituatie te screenen en te volgen, wanneer geïndiceerde jeugdhulp van een kind, jongere, of gezin wordt afgebouwd. Na inzet van specialistische jeugdhulp is een escalatie of terugval van een jeugdige of gezin niet altijd te voorkomen. Door preventief en laagdrempelig actief ondersteuning te bieden wordt deze kans wel significant verkleind.

Goed om te weten

9 procent van de jeugdigen uit Zoetermeer keert terug in de gespecialiseerde jeugdhulp na een periode van meer dan 6 maanden uit zorg.

Ook bij twee contactmomenten op het voortgezet onderwijs van de Jeugdgezondheidszorg wordt geconstateerd dat leerlingen onvoldoende mee kunnen komen na een opname of behandeling.

Doel

Het terugbrengen van het aantal jeugdigen dat terugkeert in de gespecialiseerde jeugdhulp, door middel van het bieden van preventieve en laagdrempelige ondersteuning.

Concreet betekent dit extra triage en 'waakvlamfunctie' voor jeugdigen en jongeren die uit de jeugdhulp komen:

- De JGZ wordt betrokken bij het afschalen van de jeugdhulp en bepaalt in gesprek met de ouders en de jeugdige welke ondersteuning nog moet worden geboden. Hierbij zal nadrukkelijk worden gekeken naar de inzet van het sociaal netwerk van het gezin, zodat de waakvlam vanuit JGZ langzaam en zorgvuldig kan worden afgebouwd en geborgd in het eigen netwerk. JGZ houdt zo lang als dat nodig is een 'vinger aan de pols'. De JGZ kan de doorzorg ook vormgeven door samenwerking te zoeken met partners, zoals kinderopvang en scholen.

Besparing en investering

- Verkorting duurdere vormen van jeugdhulp door mee te denken over afschalen en inzetten voorliggende voorzieningen.
- Verminderen van opnieuw gebruik jeugdhulp doordat hulpvragen in een vroeg stadium ondervangen en ondersteund worden. Het is hierbij van belang dat het hele systeem ondersteund wordt, niet alleen de jeugdige.
- Gevraagde investering is 2 FTE medewerker JGZ.

- De verwachting is dat het aantal jeugdigen dat terugkeert in de jeugdhulp met 30 procent zal afnemen.

Onderstaande tabel geeft weer welke besparing gerealiseerd kan worden als doorzorg is ingericht.

(Bedragen x 1.000)	2017	2018	2019	2020
Prognose kosten recidive per jaar	€ 1.121	€ 1.121	€ 1.121	€ 1.121
Investering	€ 94	€ 186	€ 186	€ 186
Bruto besparing	€ 90	€ 336	€ 336	€ 336
Netto besparing	€ -4	€ 150	€ 150	€ 150

Tabel 2. Inrichten van doorzorg na gespecialiseerde jeugdhulp: investering en besparing

Planning

In 2017 zal al worden gestart met de extra triage en waakvlamfunctie door de JGZ, waarmee de verwachting is dat reeds dit jaar financiële effecten kunnen worden gerealiseerd. De implementatie van de doorzorg is daarnaast per januari 2018 gereed.

4. Terugbrengen van de gemiddelde kostprijs per jeugdige

Inleiding

Om te kunnen sturen in de jeugdhulp is gedegen kennis van het veld nodig. Aan de hand van deze kennis kunnen hypothesen worden geformuleerd en ingrepen worden gedaan die als effectief erkend worden. Zo werden in 2015 (kostbare) residentiële voorzieningen versneld afgebouwd. Dit leidde echter niet tot het gewenste effect, namelijk verschuiving naar ambulante voorzieningen. Sterker, er ontstond al snel een wachtlijst. Hierdoor is begin 2016 besloten het aantal 'bedden' toch weer uit te breiden en nam het aantal crisisplaatsingen substantieel toe. Ook de in 2015 ingezette budgetplafonds voor jeugdhulpaanbieders leidden al in juni 2015 tot ongewenste wachtlijsten bij enkele aanbieders waarna de budgetplafonds zijn omgezet in budgetindicaties.

Goed om te weten

Tot nu toe is zowel regionaal als lokaal vooral gestuurd op het principe dat ieder kind de zorg krijgt die het nodig heeft. Hierbij wordt uitgegaan van partnerschap met de jeugdhulpaanbieders. Om de gewenste transformatie te realiseren, is een integrale sturing met een sterkere regierol van de gemeente noodzakelijk.

Het uiteindelijke doel is om de gemiddelde kostprijs per cliënt per jaar in zowel de ambulante en als de residentiële jeugdhulp te verlagen. De gemeente wil dit bereiken door werkafspraken met de jeugdhulpaanbieders te maken op de volgende onderwerpen:

- Sturen op kwaliteit: doelrealisatie
- Sturen door middel van relatiemanagement
- Sturen op standaardiseren en verbeteren van de informatiepositie

4.1 Businesscase: Sturen op kwaliteit door middel van doelrealisatie

Om beter te kunnen sturen op doelrealisatie van jeugdhulpaanbieders, is transparantie noodzakelijk. De doelrealisatie wordt inzichtelijk gemaakt op basis van indicatoren die door de jeugdhulpaanbieders zelf worden opgesteld en worden aangevuld met de indicatoren uit de regionale [Notitie 'Sturing in de jeugdhulp'](#). Dit zal het volgende inhouden:

- Een aantal vragenlijsten wordt verplicht afgenomen door de jeugdhulpaanbieders om doelrealisatie te kunnen meten;
- Aanbieders worden verplicht de cijfers per kwartaal inzichtelijk te maken en te overleggen aan de gemeenten. Dit dient op eenduidige wijze te gebeuren;
- Door de doelrealisatie inzichtelijk te krijgen wordt verwacht dat dit op termijn een positief effect laat zien ten aanzien van de trajectduur.

NB: Aanbieders krijgen een eventuele verzwarende administratieve lasten doordat zij verplicht worden gesteld te werken met een aantal vragenlijsten. Tevens moeten zij de resultaten beschikbaar stellen. Deze verzwarende lasten zijn echter relatief, gezien enkele aanbieders nu ook al Routine Outcome Monitoring (ROM) gebruiken om de effectiviteit te meten.

Planning

Vanaf 1 mei 2017 wordt de business case gezamenlijk met de jeugdhulpaanbieders voorbereid, zodat deze per 1 januari 2018 formeel van start kan gaan.

4.2 Businesscase: Sturen door middel van contractmanagement

De gemeente Zoetermeer heeft de afgelopen twee jaar werkafspraken gemaakt met jeugdhulpaanbieders, maar de opvolging hiervan is in beperkte mate gecontroleerd. Het Inkoopbureau H10 voert in het kader van contractmanagement kwartaalgesprekken met de grotere aanbieders. In aanvulling daarop zal de gemeente tevens kwartaalgesprekken voeren met de zes grootste aanbieders, die gezamenlijk circa 80 procent van de jeugdhulp in Zoetermeer verzorgen. Deze kwartaalgesprekken worden ingezet om meer sturing te geven aan de reeds vastgestelde contractvoorwaarden.

Elk kwartaal dienen de aanbieders rapportages aan te leveren met daarin minimaal onderstaande onderdelen:

- Aantal jeugdigen dat geholpen is (sinds de voorgaande rapportage datum);
- Doorlooptijd van het traject (gemiddeld);
- Trajectkosten;
- Tijdsbesteding per traject (cliënt contact tijden en cliëntgebonden tijden);
- Doelrealisatie;
- Cliënttevredenheid (welk meetinstrument?);
- Samenwerking met andere aanbieders (per traject);
- Eventuele vervolghulp;
- Wachtlijsten;
- Aantal 17-jarigen en perspectiefplan.

Er bestaat een mogelijkheid om een materiële controle uit te voeren. Hiervoor is een protocol bij het Inkoopbureau H10 beschikbaar. Naast het feit dat de gemeente deze materiële controle steekproefsgewijs wil gaan uitvoeren bij jeugdhulpaanbieders, committeren de grootste jeugdhulpaanbieders in Zoetermeer zich om eenmaal per jaar een onderlinge audit te houden. Hierin worden de volgende onderdelen minimaal meegenomen:

- Vastlegging 1 Gezin 1 Plan;
- Zorgcoördinatie;
- Gebruikmaking GIZ;
- Deskundigheidsbevordering.

4.3 Businesscase: Sturen op standaardiseren en verbeteren van de informatiepositie

Tot 2015 kende de jeugdhulp drie verschillende financieringsstromen; de jeugd- en opvoedhulp, de GGZ en de AWBZ. Alle drie hadden eigen producten met daarbij behorende tarieven. Zolang daar geen nieuwe standaarden (met tarieven) voor zijn opgesteld is het niet mogelijk inzet, kwaliteit, prijs en doorlooptijd per aanbieder te vergelijken. Het harmoniseren van de bestaande producten en de bijbehorende tarieven is een opgave die in regionaal verband wordt uitgewerkt. Wanneer iedere

gemeente zijn eigen producten en tarieven zou hanteren stijgen de administratieve lasten voor de aanbieders. De planning is dat dit gereed is met ingang van 1 januari 2019. Naar verwachting levert dit de gemeente vanaf 2019 jaarlijks een besparing van €500.000 op.

Sturing vraagt daarnaast om een eenduidige, gestandaardiseerde en geautomatiseerde managementinformatie op het gebied van financiën en inhoudelijke kwaliteitsindicatoren. Hiervoor is het noodzakelijk een 'dashboard' ter beschikking te hebben waarin deze informatie eenvoudig voorhanden is.

4.4 Besparing

De in dit hoofdstuk beschreven businesscases kennen een grote onderlinge samenhang. De besparing wordt berekend aan de hand van het resultaat dat hiermee wordt bereikt. De zorgverzekeraar stuurt al jaren op verlaging van de gemiddelde kostprijs per cliënt per organisatie. Hierin schuilt naast een financiële, ook een kwalitatieve prikkel; het lukt om intramurale zorg om te buigen naar ambulante trajecten, dichterbij huis. Het is die prikkel die de gemeente aan wil spreken. Het relatiemanagement leidt er tevens toe dat eventuele ongewenste effecten van deze prikkel snel inzichtelijk zijn, zodat maatregelen kunnen worden genomen. De verwachting is dat, door het uitvoeren van de businesscases, de gemiddelde kostprijs per cliënt daalt met 5 procent, zowel voor het residentiële perceel (verblijf + behandeling en wonen + begeleiding) als ook voor het ambulante perceel, hierbij zijn de kosten van de gecertificeerde instellingen buiten beschouwing gelaten.

(Bedragen x 1.000)		2017	2018	2019	2020
Prognose kosten	Ambulante jeugdhulp	€ 17.464	€ 17.464	€ 17.464	€ 17.464
	Verblijf + behandeling	€ 6.768	€ 6.768	€ 6.768	€ 6.768
	Wonen en begeleiding	€ 2.823	€ 2.823	€ 2.823	€ 2.823
Besparingen	Ambulante jeugdhulp	€ -	€ 873	€ 874	€ 874
	Verblijf + behandeling	€ -	€ 338	€ 338	€ 338
	Wonen en begeleiding	€ -	€ 141	€ 141	€ 141
Totaal besparingen		€ -	€ 1.353	€ 1.353	€ 1.353

Tabel 3. Terugbrengen gemiddelde kostprijs: investering en besparing

5. Maatregel: Afschaffen 50 uur vrij toegankelijke jeugdhulp

Inleiding

Op dit moment is in Zoetermeer 50 uur ambulante opvoedhulp of begeleiding vrij toegankelijk. De insteek is dat het probleem van de jeugdige binnen deze uren wordt opgelost waardoor een indicatie naar specialistische hulp wordt voorkomen. De praktijk leert dat een groot aantal jeugdigen alsnog specialistische jeugdhulp krijgt. Aangezien er op dit moment geen (inhoudelijke) controle op de inzet van de 50 uur vrij toegankelijke jeugdhulp plaatsvindt, is onvoldoende in beeld of deze jeugdigen dit type hulp daadwerkelijk nodig hebben. Het beeld bestaat dat, indien de preventieve ondersteuning in Zoetermeer wordt versterkt, specialistische jeugdhulp niet in alle gevallen daadwerkelijk noodzakelijk hoeft te zijn.

De gemeente Zoetermeer kiest ervoor om de 50 uur vrij toegankelijke ambulante opvoedhulp/begeleiding af te schaffen. Op die manier kan beter worden gestuurd op de toegang tot specialistische jeugdhulp. Immers, jeugdigen en ouders hebben eerst een verwijzing of beschikking nodig alvorens zij naar een specialistische jeugdhulpaanbieder kunnen. De gemeente ontvangt daarnaast vanuit maatschappelijke partners, alsook de Sociaal Domeinraad, signalen dat de preventieve ondersteuning in Zoetermeer versterkt kan worden.

Besparing

De verwachting is dat de helft van de jeugdigen, die momenteel via de 50 uur vrij toegankelijke ambulante opvoedhulp/begeleiding, kan worden geholpen in het voorliggend veld. Door het afschaffen van de 50 uur vrij toegankelijke hulp komt daarmee € 400.000 beschikbaar voor het versterken van het voorliggende preventieve veld. Het bedrag is een aanname, gestoeld op gesprekken met partners in de stad aan de hand van een inventarisatie van aanvullende ondersteuningsprogramma's.

Momenteel is er een aantal preventieve trajecten die worden geschaard onder de 50 uur vrij toegankelijke opvoedhulp/begeleiding. Dit aanbod is gewenst, waarmee voor deze trajecten een alternatieve oplossing zal moeten worden gevonden.

In de loop van 2017 wordt de vrij toegankelijke hulp afgeschaft. Hierdoor kan in 2017 de helft van de besparing worden gerealiseerd. Zie ook onderstaande tabel.

(Bedragen x 1.000)	2017	2018	2019	2020
Investering preventieve veld	€ 200	€ 400	€ 400	€ 400
Bruto besparing	€ 200	€ 400	€ 400	€ 400
Netto besparing	€ -	€ -	€ -	€ -

Tabel 4. Maatregel 50 uur vrij inzetbaar: investering en besparing

6. Innoveren, leren en ontwikkelen

6.1 Businesscase: Ontwikkelen alternatief aanbod voor 15- tot 17-jarigen

De kosten voor cliënten in de leeftijd van 15 tot 17 jaar zijn relatief groot. De gemiddelde kosten per jeugdige zijn voor deze leeftijdscategorie het hoogst. In 2016 ging het om 156 jeugden die een bedrag van ongeveer € 5 miljoen vertegenwoordigden. Het gaat hierbij veelal om jeugdigen die verblijven in residentiële voorzieningen. Door alternatief aanbod te ontwikkelen voor de jeugdigen in deze leeftijdscategorie met een indicatie voor verblijf, is de verwachting dat de kosten worden gereduceerd.

Naar aanleiding van een eerder bestuurlijk overleg met de vijf grootste aanbieders in Zoetermeer, is afgesproken dat zij gezamenlijk een businesscase uitwerken, waarbij de focus ligt op het gezamenlijk ontwikkelen van aanbod. Dit alternatieve aanbod dat door de aanbieders wordt ontwikkeld moet passend zijn voor de hierboven beschreven doelgroep en aansluiten op de ondersteuningsbehoefte na het achttiende jaar. Het voorstel is dan ook om het aanbod van de jeugdhulpaanbieders te accepteren en hen de opdracht te verlenen, gericht op het bereiken van deze besparing.

6.2 Focus op de 20 jeugdigen met de meest complexe problematiek

In Zoetermeer een groep van 20 jeugdigen te duiden met zeer complexe problematiek op meerdere leefgebieden. Gezamenlijk met de jeugdhulpaanbieders wordt door de gemeente op casusniveau beoordeeld of een andere vorm van ondersteuning mogelijk is en hoe verbetering kan worden aangebracht in de trajecten van deze jeugdigen. Of deze analyse zal leiden tot een daadwerkelijke daling van de kosten is nu nog niet duidelijk.

Zoals gezegd moet de oplossing voor het relatief hoge jeugdhulpgebruik in Zoetermeer mede in een breder perspectief worden gezien. Het is van belang om een integrale, gezinsgerichte aanpak te ontwikkelen waarbij onder meer armoede, schulden, participatie en huisvesting een onderdeel vormen. Het Instituut Publieke Waarden ondersteunt de gemeente bij het ontwikkelen van deze integrale, gezinsgerichte aanpak.

7. Risicoparagraaf

Ten aanzien van alle businesscases wordt een risicoparagraaf nader uitgewerkt. Hierin zullen zowel de inhoudelijke als de financiële risico aspecten per businesscase worden opgenomen.

CONCEPT

8. Afsluitend

Door middel van de beschreven businesscases wordt meer handen en voeten gegeven aan de beoogde transformatie en de financiële opgave van Zoetermeer die daarmee gepaard gaat. Het uitgangspunt dat jeugdigen die dit nodig hebben ook kwalitatief goede jeugdhulp moeten krijgen, staat niet ter discussie. De gemeente ziet dit als haar primaire verantwoordelijkheid.

Sturing op jeugdhulp is echter wel een continu en veranderlijk proces. Samen met de partners wordt ingezet op de resultaten zoals in dit actieplan beschreven. De komende jaren zullen we moeten blijven evalueren, leren en innoveren. Samenwerking met de regiogemeenten is hierbij onontbeerlijk. Dit actieplan vormt het begin van een nieuwe fase die de gemeente Zoetermeer gezamenlijk met haar partners in gaat. Nadere uitwerking van alle businesscases, implementatie en borging van de beschreven plannen is noodzakelijk.

CONCEPT

Bijlage I. Overzicht doorrekeningen per jaar

Alle businesscases hebben een onderlinge samenhang. Immers, investeringen die in een businesscase worden gedaan hebben een directe invloed op de beoogde besparingen van andere businesscases. In onderstaande tabel is een totaaloverzicht opgenomen van alle businesscases. Onderstaande Tabel gaat uit van een maximale besparing. Een onzekerheidsmarge zal worden uitgewerkt en opgenomen in de risicoparagraaf (paragraaf 7).

(Bedragen x 1.000)	Naam Business case	2017	2018	2019	2020
Investeringen	Verbeteren verbinding jeugdhulp huisartsen	€ -173	€ -978	€ -978	€ -978
	Inrichten van doorzorg naar gespecialiseerde jeugdhulp	€ -94	€ -186	€ -186	€ -186
Bruto Besparingen	Verbeteren verbinding jeugdhulp huisartsen	€ -	€ 2.339	€ 3.119	€ 3.119
	Inrichten van doorzorg naar gespecialiseerde jeugdhulp	€ -	€ 336	€ 336	€ 336
	Terugbrengen gemiddelde kostprijs per jeugdige	€ -	€ 1.348	€ 1.348	€ 1.348
	Standaardiseren en verbeteren informatiepositie	€ -	€ -	€ 500	€ 500
Netto besparing		€ -267	€ 2.859	€ 4.139	€ 4.139

Tabel 5. Totaaloverzicht businesscases

